

Tā tātou pūnaha mō te hauora me te hauātanga

Tautiakitanga

Ko te tikanga o te 'Tautiakitanga' ko te whai kia pai te haerenga ngātahitanga o ngā wāhanga katoa o te pūnaha mō te hauora me te hauātanga e toitū ai te puta o te whakahaumanu kounga ki te katoa o ngā tāngata o Aotearoa. Koinei tētahi ara matua e tatau ai te pūnaha i tāna e whakatutuki nei.

He aha e panonitia ana?

Ko te Manatū Hauora te kaitautiaki matua o te pūnaha i tēnei wā, ā, kāore tērā e panonitia. Heoi, e whakaū ana mātau i ētahi panonitanga hei whakawhanake i tēnei tūnga e mōhio ai e puta ana he hua i te pūnaha whānui ki ō tātau hapori.

Hei tōna wā, ka matua riro mā tētahi tōpūtanga hou – mā Health NZ – ngā mahi whakahaumanu e whakarato, ngā ratonga e whakahaere, tae ana ki ērā e aratakina ana e ngā Poari Hauora ā-Rohe me te Manatū Hauora. Mā Health NZ e whakatātare te āhua o ērā ratonga, e kōkiri ngā whakapaitanga me te whakaaro auaha, e tahuri hoki ki te panoni ratonga mēnā me pērā. Ka mahi tahi ki te Mana Hauora Māori e mōhio ai e puta ana he hua i ana ratonga ki a ngāi Māori.

Ka huri anō te aronga o te Manatū Hauora ki ngā rautaki, ki ngā kaupapa here, ki te whakariterite, ki te mātai anō hoki i ngā hua e puta mai ana i te pūnaha whānui. Mā konei e pai ai tā te Manatū tuku i ngā kupu ārahi ki te Minita Hauora hei whakatinana i ngā haepapa o ngā tōpūtanga, hei tautoko hoki i ngā mahi i ngā wāhi kāore e eke ana ki te taumata e whāia ana.

Ka mahi tahi te Māori Health Authority ki te Manatū Hauora hei kaitautiaki mō te hauora Māori – mā konei e tika ai tā te pūnaha hauora whakaputa i ngā hua pai ki a ngāi Māori, e pai ai hoki te haurapa i te pai o ngā hua e ai ki ngā whāinga mō te tōkeke me te hauora Māori.

He aha ai?

Kua wāhia te whakaratonga o ngā ratonga hauora ki ngā Poari Hauora ā-Rohe 20 i tēnei wā, he āhuatanga e puta ai ētahi raru me ētahi tāruatanga takekore. He wā ōna ka uua tā te Manatū Hauora aroturuki, whakahaere hoki i te āhua o ngā mahi puta noa i te pūnaha hauora whānui. Ka uua ake hoki tā te Manatū Hauora mahi hei kaitautiaki inā hoki e tono tōtika ana, e whakahaere ana hoki i ētahi ratonga whānui, nā konā i kaha ake ai te mähurehure i te pūnaha.

Mā te whakakotahi i te whakaratonga o ngā ratonga i Health NZ, ka haratau ake te tautiakitanga o te pūnaha katoa. Mā konei e taea ai e te Manatū Hauora te tōpūtanga kotahi te aroturuki, tēnā i te 20, me te tautoko i tā te Manatū Hauora waihanga, whakaū anō hoki i te ahunga o te kaupapa hauora ā-motu me ngā rautaki hauora.

Otirā, mā te tuku i tētahi tūnga tautiaki motuhake ki te Mana Hauora Māori ka urupare i te roa o te wā kāore e puta ana i tā tātau pūnaha hauora ngā hua tōkeke ki a Ngāi Māori, ka mōhio hoki kua puta he aronga mauroa ki te hauora Māori.

Ka pēhea tōna āhua ā mua?

Ka aroturuki ka whakaputa pūrongo hoki te Manatū Hauora, i te taha o te Māori Health Authority mō ngā hua e puta ana i te pūnaha whānui. Ka waihanga, ka tono, ka whakarato ratonga hauora hoki a Health NZ me te Māori Health Authority e ea ai ngā matea o ngā tāngata o Aotearoa, ka whakamārama hoki i te āhua o ngā mahi, ka auaha, ka whakapai hoki i ngā ratonga hei roto i te wā.

Ka āwhina a Hauora Aotearoa, me te tautoko a te Manatū Hauora, a Māori Health Authority, me ētahi anō hinonga hauora pēnei i te Kupu Taurangi Hauora o Aotearoa, i ngā kaiwhakarato kia rite tonu te whakawhanake i ngā ratonga, kia urupare hoki i ngā tūraru me ngā take e puta mai ana.

Ka raru ana ētahi āhua, pēnei i te korenga o te whakatutuki i ngā hua whakahaumanu, ka tere kite a Health NZ i ngā mate mā ngā tari ā-rohe, tari ā-takiwā hoki, ā, ka tuku i te āwhina me ngā kupu ārahi e rongōā ai i ngā mate. Ki te raru tonu, ka kite te Manatū Hauora i tēnei āhua mā te mahi aroturuki, ā, ka tautoko i ngā mahi hei whakatika atu.

He aha ā muri ake nei?

Hei ngā marama o 2021 e heke nei whakatūngia ai ngā hinonga taupua ki te tautoko i te whakatūnga o Hauora Aotearoa me te Mana Hauora Māori. I te taha o te Manatū Hauora, ka tīmata ēnei rāngai ki te waihanga anga mō te āhua o te mahi tahi ki te whakarato i te whakahaumanu kounga ki ngā tāngata o Aotearoa, me te āhua o tā Health NZ whakamārama i te āhua o ana ratonga hauora ki ngā Minita me ō tātau hapori.

Kei te pīrangi ki ētahi anō kōrero?

Ko te roanga ake o ngā whakamārama e pā ana ki tēnei mahi me te ahunga o ngā waihanga hou mō te hauora kei te pae tukutuku a DPMC, kei te wāhi mō te Transition Unit:

www.dPMC.govt.nz/our-business-units/transition-unit